

EDINOST

izdaja, izvenredni ponedeljek, vseh dni splošno. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopolni naj se pošljejo uredništvu: pisma se ne sprejemajo, razen če so na plačilo. Izdajatelj in odgovorni: Anton Gerbec. — Letni prispevek 1000. Tisk: tiskarna Edinost, Narodna ulica št. 17. — Cena: L. 19.50, pol leta L. 32. — In celo leto L. 60. — Na tiskovno mesto: več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-37.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v število ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov nam po 40 cent. — Oglasi drugih poslovalnic in vabila po L. 1. — Oglasi denarnih zavezovalcev po L. 2. — Mail oglasi po 20 cent. beseda, najmanj po L. 2. — Oglasi naročnine in reklamacije se pošljejo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-37.

Borba za šolo - borba za kruh!

Po vsej Julijski Krajini, kjer so, ali se obdale, do nedavno slovenske in hrvaške šole, se razvijata vedno razsežnejša in intenzivnejša agitacija in pritisk na naše ljudstvo, naj vpisuje otroke v italijansko šolo. V ta neukturni, za vzvišeni namen ljudske šole naravnost porazni namen mora služiti vsako sredstvo — brez vsake izbire. Klasičen zgled za to smo doživeli ravno v Trebčah, v tržaški okolici. Vpisovanje v tamkajšnje občinske šole je bilo že dovršeno. Vpisali so se vsi, šolskega pouku podrejeni otroci. Izvršeno je bilo povsem pravilno: v skladu z zakonom, s kulturno nalogo ljudske šole in z neoporečno pravico staršev. Kar je padla v Trebče odredba, s katero se je izvršeno vpisovanje razveljavilo! Nemudoma je začel italijanski učitelj, imenovan od magistrata — ki mu je bilo seveda na tem, da bi se prikupil gospodarjem in da bi tam ustvaril podlago za svojo lastno eksistenco — z agitacijo in pritiskom na ljudstvo, naj vpise svoje otroke v italijansko šolo, ki naj bi se tam ustanovila. Uspeh pa mu je bil kriče: — klavarn. Nabral je celih deset otrok!! Zavednost, zdrava pamet in poštenje občanov so sijajno odbili ta neukturni poizkus!

Naj tu omenimo še eno dejstvo, ki služi v čast in priznanje našim Trebčancem. Trebče so edina vas v naši zgornji okolici, kjer obstoji italijanski šolski vrtec že tri leta. Kljub temu ta klavarni uspeh sedanje agitacije za vpis v italijansko šolo! Že to dejstvo samo bi moralo poučiti merodajne čimtelje, v kakem dijamentalnem navzkrižju je njihova sedanja šolska politika v naših krajih z voljo in dušo naroda, ter da mora ta politika roditi le slabe posledice za stvar, ki bi morala biti ravno njim najbolj pri srcu: za oživljanje in utrjevanje državne misli v tej obsejni pokrajini!!

Agitatorji, ki obletavajo sedaj in mučijo naše ljudstvo v prilogi poitalijančevanja našega ljudstva, pa ne operirajo samo z grožnjami in zvijačami vsake vrste, ampak tudi s sladkimi in vabljivimi obljubami. Občudljivo jim, kako bodo dobivali njihovi otroci, če se vpisejo v italijansko šolo, kosilce in obleko in kako bodo s poznavanjem italijanskega jezika dohajali do kruha in zaslužka.

Če bi se naše ljudstvo dajalo loviti na te limanice, pride strašno razočaranje. Že izkušnje iz minulosti, posebno pa še iz sedanosti dokazujejo, da so take obljube le prazna omama, brez vsake podlage, in v navzkrižju z resničnostjo. Na ves glas bodi povedano našemu ljudstvu, da bodo — če bi šli na te limanice — NJIHOVI OTROCI MORALI DRAGO PLAČEVATI TISTO KOSILCE IN TISTE CAPE!

Oglejmo si stvar, kakor je v resnici, s čisto praktičnega stališča, pustivši tu na strani etično plast vprašanja: naše narodno in jezikovno pravo, vprašanje kulturne razvoja, našega narodnega dostojanstva, ki ga vsak zaveden in pošten narod mora čuvati z vsem ognjem svojega srca, z vso vmeno svoje duše in z vsemi energijami svojega razuma!

Imamo tu danes pred očmi materialno bodočnost mladine, ki naj ji da šola neogib-

no potrebna sredstva za bodoči eksistenčni boj. Šola z uredbo, kakor jo mi danes priporočamo in zahtevamo, bi otroka pripravila in usposobila za ta boj. V prvo zato, ker hočemo, naj se vrši pouk na tisti podlagi, ki EDINA mora dati otroku potrebne znanja v raznih predmetih: na podlagi materinega jezika! V drugo pa zato, ker uredba pouka, kakor jo zahtevamo mi, more dati otroku tudi toliko poznavanja drugega deželne jezika, kolikor mu bo potrebno za bodoče življenje.

Ali si pa more slovenski otrok v izključno italijanski šoli pridobiti to dvojno znanje: strokovno in jezikovno? To je izključeno. Ne eno, ne drugo. Vsa izkustva vseh narodov in vsi pedagoški tega sveta pravijo, da — ne!!

Vendar moramo tu naglasiti še dejstvo, pripoznano istotako od vseh pravih vzgojencev mladine: da naloga šole je, da učinke na pamet in na — srce!! Vzgoja razuma in srca: to je naloga šole. Vzgojo srca pa more dati le beseda, ki gre otroku do srca: edino le materina beseda! Le pouk na podlagi materinega jezika more vzgajati otroke v razumne, poštene, npravnstvene in značajne ljudi!

Prihajamo do usodne in najkočljivejše točke vprašanja bodočnosti naše mladine. Agitatorji namigajo ljudstvo tudi z zatrjevanjem, da bosta otrokom, če bodo imeli italijansko vzgojo, zagotovljena v teh krajih kruh in zaslužek. Kar se dogaja danes v tej naši deželi in kar vidimo in gledamo dan na dan na lastne oči, kriči, da je taka obljuba — Bogu bodi pošteno — grda in drzna laž. Dan na dan doživljamo, kako našega človeka — uradnika, učitelja, delavca, pa naj je še tako pošten, še tako sposoben, še tako vreden v svoji službi, in naj ima tudi italijanski jezik v popolni oblasti — odpuščajjo iz službe, ga odganjajo od kruha in zaslužka in ga mečejo na cesto tudi z družino vred, da se umakne pred drugimi, ki so našim gospodarjem na srcu! Vse poznavanje italijanskega jezika in tudi vse ponižno klanjanje ne more obvarovati našega človeka pred tako žalostno usodo!!

In kakor se dogaja danes, se bo — na to moramo biti pripravljeni — dogajalo tudi v bodoče in gotovo še v ostrejši meri. In razmere, ki ne prizanašajo rojenim Lahom, naj bi prizanašale kakemu slovenskemu izdajalcu, ki pošlje svojega otroka v italijansko šolo? Ali naj radi takih praznih in lažljivih obljub, preračunjenih le v svrhu namajenja našega ljudstva, to ljudstvo samo sodeluje na atentatu na našo šolo, na to podlago in vir njegove kulture in na bodočnost njegovega naraščanja? Ne more, ne sme tega, če neče kopati grob — samemu sebi, grob, iz katerega ne bi bilo vstajenja. Zapišimo naj si naše ljudstvo: BORBA ZA NAŠO ŠOLO JE BORBA ZA DUSEVNI IN GIMOTNI KRUH NJEGOVE DECE! KDOR TI HOČE VZETI ZNANJE SLOVENSKE, TI JEMLE OBENEM TUDI MOZNOST, DA SI POIŠČES V DRUGEM KRAJU VSAKDANJI KRUH. GA DOMAČA DEZELA NE MORE ALI NOČE DATI ZATO LJUDSTVO, VARUJ SVOJ KRUH — SVOJO SLOVENSČINO!

Mussolini o svojih načelih vladanja.

Kriza v fašistovski stranki, Italij. - grški spor, reško in odškodninsko vprašanje, odnosi z Vatikanom v Mussolinijevih očeh.

PARIZ, 5. Današnji „Echo de Paris“ prinaša razgovor svojega rimskega dopisnika z italijanskim ministrskim predsednikom Mussolinijem. V uvodu pravi dopisnik, da bo v kratkem času praznovala Italija obletnico fašistovskega pohoda na Rim. „Ta obletnica, nadaljuje dopisnik, je pravzaprav Mussolinijeva. Kaj pa je napravil Mussolini, da je pomiril to državo, ki je bila že na robu boljše vladavine, in katerih načel se je posluževal pri vladanju? To vprašanje sem postavil Mussoliniju. Odgovoril mi je:

„Delo in disciplina. Vsi morajo delati zaenkrat pri ministrskem predsedniku. Treba je reda. Nikdar ne smemo dopustiti, da bi kdo niti v najmanjši stvari kršil red. Vsi morajo biti disciplinirani in ubogljivi. Kdor hoče vladati mora sprejeti odgovornost nase, ne sme se je bati, naj bo še tako velika. Delo, disciplina, pokorščina, pogum. Vlada ne sme biti vklenjena v birokracijo in len sistem, ampak mora biti živa; treba je, da njeno življenje preide v narod: imeti mora srce, ki bije in ki ga je slišati, kako bije. Uspehi? Nekaj smo jih dosegli. Delo se nadaljuje z vso silo v kovačnici: ko bomo odstranili ogrožje, ki ga zakriva, bo prišla na dan popolna stavba z močnimi potezami polnimi harmonije. Prihodnji mesec bomo v ministrskem svetu razpravljali o sedmih glavnih zakonih za preobnovo državne uprave. Sicer pa nismo dosti čakali z začetkom. Med vojsko je bilo 20 ministrstev in 27 državnih podtajnikov; prava vojska. Poslednji niso imeli drugega dela, kakor da so tuptali zbirali glasove v zbornici. Danes imamo samo 9 ministrstev.“

Rezvoj in moč fašizma. Kriza v stranki Italijanskega jezika.

Zdaj Vam moram govoriti o važnem ukrepu, ki sem ga moral storiti. Preteklo leto je imela vsaka stranka svojo armado, v modri, rdeči in beli srcaji. Tega nismo smeli še nadalje dopustiti. Treba je bilo postaviti avtoriteto države nad vse. Rekel sem: Dovolj je s temi srcaji; zdaj Vam moram govoriti o važnem ukrepu, ki sem ga moral storiti. Preteklo leto je imela vsaka stranka svojo armado, v modri, rdeči in beli srcaji. Tega nismo smeli še nadalje dopustiti. Treba je bilo postaviti avtoriteto države nad vse. Rekel sem: Dovolj je s temi srcaji;

V najbližjem času se bom direktno pogajal s. Pašičem. Posredovanje tujih držav bi le otežilo in podaljšalo pogajanja. General Giardino se nahaja na Reki samo da pripravi izvršitev končne odločitve, naj si bo tako ali tako. Hočete, da Vam navedem zgled, ki naj Vam pokaže, kako Italija spoštuje mirovne pogodbe? Giolititi se ni obotavljal, ko se je bilo treba pokoriti rapalski pogodbi: dal je ukaz, za pohod proti D'Annunziju, ki je bil gospodar Reke in ki je tudi užival velik ugled v Italiji. Sicer pa je treba, da gen. Giardino nadzoruje mesto in mu pomaga pri vzpostavitvenemu delu. Ne smemo namreč pozabiti, da mesto trpi že desetletje radi večnih nemirov.

Odškodninsko vprašanje.

Francija je izvajala v Poruri neoporečeno moralno zmago in Poincaré sam pa velik oseben uspeh. Zahtevala je nehanje pasivnega odpora, kar je tudi dosegla brez vsakega pogoja. Zadovoljen sem z izidom. Vedno sem bil mnenja, da je pasivni odpor popolnoma brezuspešen. Nemci so upali na pomoč iz Rusije. Rusija pač ne more preko svojih mej. Pričakovali so posredovanja inozemstva. Anglije? Amerike? Ker nima Nemčija vojske, ni imela sredstev za pasivni odpor, vsak odpor je značil le neupam. Kdor ni močan, se ne more upirati! Ker se tiče vojnoškodninskega vprašanja, je moje mnenje ostalo neizpremenjeno. To vprašanje je tesno spojeno z vprašanjem poravnave medzaveznih dolgov. Napram Nemčiji ne bomo prej popustljivi, dokler ne bodo našli upnika napram nam. Vsak drugi vidik bi bil zgrehšen. Črtanje ali precejšnje zmanjšanje naših dolgov, so prvi predpogoji za znižanje nemških dolgov.

Italija in Vatikan.

Naši odnosi z Vatikanom so zelo dobri in ugodni za nas: zelo se mi kotke kaže zapira oči pred moralno silo Cerkev, stare dvatisoč let; njen vpliv vedno bolj narašča.

Pred preobnovo jugoslovenske vlade

Pet ministrstev se odpravi — Podpredsednik vlade

BEOGRAD, 5. Kakor znano, je vlada odločila pri razpravi zakonskega načrta o centralni upravi države, da se ukinejo ministrstva za agrarno reformo, socialno politiko in konstituantno. Ukiniti se nameravata tudi ministrstva za vere in narodno zdravje. Ko bo ta zakonski načrt rešen v parlamentu, se bo izvedel vsopredno z zakonom o upravnih razdelitvah države. Iz vladnih krogov se doznava, da bodo reducirani ministri imenovani za državne podtajnike z resorti svojih tovaršev. Trdi se, da postane Marko Trifković podpredsednik vlade, v slučaju preobnove nove vlade pa notranji minister.

Čim bolj se približuje zaključanje zasedanja sedanje narodne skupščine, tem več se govori o novi preobnovi vlade, ker je baje radikalni klub s poslednjo preobnovo nezadovoljen. Po redukciji ministrskih resortov na podlagi zakona o centralni upravi bi se izvršile izpremembe tudi v notranjem, zunanjem in vojnem ministrstvu. Kandidati za ta ministrstva še niso določeni, zlasti ne za ministrstvo vojne.

RADICEVCI PRIDEJO V BEOGRAD?

BEOGRAD, 5. V političnih krogih se širi vest o prihodu Radicevčevih poslancev v Beograd. Kot pozitivno se trdi, da pridejo Radicevi poslanci v Beograd, da bi izvršili pritisk na vlado zaradi upoštevanja potreb Hrvatske in njenega prebivalstva. V radikalnih krogih se smatrajo te vesti kot dogovorjena igra, da bi vlada v slučaju povratka Radica na Hrvatsko ne nastopila proti njemu z vso strogostjo zakona.

Po revoluciji v Bolgariji

Mir na Bolgarskem — Bolgarija zahteva izročitev beguncev

BEOGRAD, 5. Poslednje vesti iz Bolgarske poročajo, da so bili poraženi zadnji vojni oddelki vstajev. Več oddelkov vladnih čet se je vrnilo v Sofijo, kjer so jih vladni pristahi sprejeli z ovacijami. Vlada vzpostavlja po pokrajinah red, zlasti v krajih, kjer so bili vstajni gospodari in od koder so med revolucijo pobegnili uradniki. Železniški promet je skoraj popolnoma urejen in je na glavnih progah že normalen. V Sofiji se življenje zopet oživlja, obstoji pa še prepoved svobodnega gibanja ponoči.

Sofijska vlada je zahtevala potom svojega poslanika od jugoslovenske vlade, naj se izročita bolgarska komunistična Dimitrijevič in Kolarov, ki sta pobegnila na jugoslovensko ozemlje. Vlada smatra oba za političnega begunca, ki jima ne more ovirati svobodnega gibanja. Pazila bo samo, da ne bosta vršila nobene propagande. Kakor sodijo bosta Dimitrijevič in Kolarov odpotovala v inozemstvo.

PARIZ, 5. Bolgarski minister za zunanje zadeve G. Kolarov se nahaja že nekoliko dni v Parizu.

Iz časnikarskih krogov na Angleškem

PARIZ, 4. „Petit Parisien“ poroča iz Londona, da je lord Rothermere, brat pokojnega lorda Northcliffe, kupil za znesek 300 milijonov frankov naslednja dva lista: „Daily Skoth“ in „Evening Standard“; do sedaj se bil lastnik teh listov Edward Hulton.

Zivljenska sila človeka

LONDON, 4. Danes zjutraj okoli 3. ure so izlekli iz rova rudnika Redding, ki je bil pretekli teden poplavljen z vodo, 3 rudarje. Rudarji so še pri življenju, dasi so ostali en teden pod zemljo.

Novi potresni sunki na Japonskem

TOKIO, 4. Danes predpoldne je bil tu močan potres, ki je prisilil prebivalce, da so pobegnili iz svojih stanovanj. Električna struja je bila prekinjena. Potresni sunki so se opazili tudi v Oski.

Stresemann sestavlja meščansko vlado

Lista novih ministrov ni še popolna

Položaj Eberta

BERLIN, 5. Snoci do pozne ure se je Stresemann bavil s sestavo nove vlade. V glavnem je vlado že sestavil. Lista novih ministrov ni prav nič vznemirila političnih krogov. Splošno je bilo pač pričakovati, da bo nova vlada sestavljena iz ministrov, ki pripadajo meščanskim strankam. Stresemann je sprejel v vlado centurmaše, demokrate in pristaje nemške ljudske stranke; nova vlada bo torej slonela na koaliciji meščanskih strank. Do sedaj ni še znana popolna lista novih ministrov; vendar pa Stresemann upa, da bo še tekom današnjega dne v stanu predložiti predsedniku republike popolno listo. V političnih krogih so mnenja, da bodo v novi vladi sedeli naslednji možje:

Stresemann, kancelar in minister za zunanje zadeve; Gessler, za državno obrambo in notranje zadeve; Luther, za finance; Braun, za javna dela; Fuchs, za zasedeno ozemlje; von Oppen, za poljedelstvo in aprovizacijo. Večina teh ministrov je bila že v prejšnji vladi. Ministra Braun za javna dela in Fuchs za zasedeno ozemlje pripadajo centurmu. Gessler je demokrat. Iz te liste je razvidno, da se bosta ministrstva za notranje zadeve in za državno obrambo spojili. Bilo je pričakovati, da se bosta tudi ministrstva za finance in državno gospodarstvo združili; toda kakor kaže, bo ostalo glede tega pri starem. Kandidat za finančni portfelj Luther pripada nemški ljudski stranki. Oppen, kandidat za ministrstvo za prehrano, je zelo priljubljen pri nemških nacionalcih. V vlado ne bo prišel noben socialist, ako ne prinese današnji dan izrednih razočaranj, t. j. da bi se Stresemann in socialisti v zadnjem trenutku sporazumeli. Tukajšnji politični krogi ne izključujejo te možnosti; kajti gotovo je da bo nova vlada, sestavljena iz samih desničarjev zadela na zelo hud odpor v državnem zboru s strani socialistov in komunistov. Tudi je zelo malo verjetno, da bo nova vlada tvegala zadnji poizkus, t. j. razpust državnega zbora. Kajti razpisanje novih volitev v sedanjem kritičnem položaju bi še povečalo politični gospodarski kaos v Nemčiji.

Vsa znamenja kažejo, da bo nova vlada krenila popolnoma na desno in da bo zahtevala od državnega zbora polnomoč, kar bo končno privedlo do diktature meščanskih strank. Že danes je stališče predsednika republike Eberta, ki se zelo nagiba k socialistom, precej omejeno. Gotovo je, da ne bo mogel pustiti meščanskim strankam popolnoma prostih rok v izvajanju diktature. Ako bodo te stranke nepopustljive pri zahtevi po diktaturi, bo postal njegovo stališče, kot socialisti, nevzdržno.

Uspehi Feneševnega bivanja v inozemstvu

PRAGA, 5. Razpravljajoč o nedavnem bivanju ministra Beneša v inozemstvu, piše „Česke Slovo“ sledeče: Z razgovori v Rimu so se razjasnila načela, ki veljajo v pogledu srednje Evrope kakor tudi glede Sporazuma, kateri je deloma odvisen tudi od rešitve reškega vprašanja. Glede gospodarstvenih vprašanj je zaznamovati, da se imajo dovršiti pogajanja za sklenitev pogodbe o tarifah in še o celi vrsti vprašanj manjše važnosti. Bilo je tudi sprejeto načelo, da se plačevanje dolgov Čehoslovake napram Italiji odgodi do končne rešitve vprašanja medzaveznih dolgov.

V Zenevi se je razpravljalo o kupu vprašanj, ki se tičejo Čehoslovake in Ogrske. Naše postopanje — naglašal list — mora biti v skladu z načelom, da mora priti med nami in Ogrsko do istih odnosov, v katerih se že nahajamo z Avstrijo. To se pravi: preteklost se mora pozabiti in misliti je treba na to, da bi se začelo z lojalno politiko, katere edina nas more dovesti do razmerja dobrega sosedsstva. Ministrski predsednik je dokazal, da razume potrebe, ki izhajajo iz sedanjega položaja Ogrske, in samo tako je moglo priti do sporazuma. Pretresala so se tudi vprašanja, katerih se do sedaj vsled stalnih težkoč ni bilo moglo niti dotekniti. Ogrska dobi posojilo le

tedaj, ko uredi svoje odnose s sosednjimi državami. Glede Čehoslovake je bilo to vprašanje urejeno že v Zenevi, medtem ko glede Jugoslavije in Rumunske ni bilo rešeno. Brez sporazuma tudi med tema dvema državama in Ogrsko ne bo moglo priti niti do rešitve vprašanja posojila.

V italijansko-grškem sporu se je postavila Čehoslovaška proti politiki „gotovih dejstev“ in je zastopala stališče, da bi se dal spor rešiti z gotovimi popustitvami s strani Italije, toda to pod pogojem, da se Grška prisili, da da popolno zadoščenje. V načelu Čehoslovaška ni bila proti temu, da bi se zadeva rešila pred poslaniško konferenco, toda pri vsem tem ji je šlo le za to, da ostane pogodba o jamčenju neokrnjena.

Vprašanje Javorine je bilo izročeno mednarodnemu razsodišču v Haagu, kar pomeni, da je to vprašanje izgubilo svoj politični značaj in da je postavljeno sedaj na čisto pravno tla. Zraven tega so se vršila pogajanja o diplomatskih zastopstvih Albanije in nekaterih držav Južne Amerike v Pragi. Sporazumno z Jugoslavijo so se določile podrobnosti o prihodnjem sestanku Malega sporazuma, ki se bo vršil to zimo v Belgradu.

Izvolitev Beneša v svet Društva narodov priča, kako velika kompetenca in kako velik vpliv na evropsko in sploh na svetovno politiko se pripisuje Benešu. Toda izvolitev je obenem tudi dokazala, da se je izvršila z ozirom na red, ki vlada v naši državi, in da je tudi posledica zaupanja, ki si ga je pridobila naša diplomacija v zadnjih štirih letih. Društvo narodov ni še takšna sila, kakor bi si želeli, toda kljub vsemu predstavlja že sedaj orjaško svetovno moralno in tudi dejansko silo, preko katere se ne more iti na dnevni red.

PRED KONCEM RUDARSKÉ STAVKE NA ČEHOSLOVASKEM

PRAGA, 5. V Moravski Ostravi se nadaljuje pogajanja med rudarji in industrijanci. Vlada je stavila posredovalni predlog, po katerem bi se plače znižale za 13%, a skupna pogodba na tej podlagi bi veljala do junija 1924. Industrijanci so pristali na omejeno mero znižanja, toda glede določenosti nove pogodbe zahtevajo rok do marca 1924. Pogajanja se bodo nadaljevala v Pragi in zbližanje stališča obeh prizadetih strani se zdi da ni več daleč.

IZIDI OBČINSKIH VOLITEV NA SLOVAKEM

PRAGA, 5. V pokrajini Tatru je dobila ljudska stranka od 35 poslancev 11, v pokrajini Nitra od 30 — 10. „Narodni Politika“ piše o izidih občinskih volitev na Slovaškem sledeče: Po prvih izidih so dobile vse ustavne stranke, ki sestavljajo sedanjo narodno koalicio, 67 poslancev in ljudska stranka Hlinka tudi 67. Torej ne ena ne druga stran nista dosegli večine, temveč se nahajata v ravnovesju. Ker pa ima župan (prefekt) na podlagi volilnega reda pravico imenovati eno tretjino članov pokrajinskega zbora, bodo imelo ustavne stranke večino skoro v vseh pokrajinah.

Turška postane republika

Zavezniki izpraznili Carigrad — Odhod generala Harringtona

CARIGRAD, 4. Po vesteh iz Angore bi bila bistvena vsebina nove turške ustave sledeča: Turčija se bo proglasila za republiko in predsednik republike se bo volil za dobo štirih ali šestih let. Velika narodna skupščina bo imela le zakonodajno oblast, medtem ko pride izvršilna oblast v roke vlade, ki bo odgovorna pred skupščino. Ustanovi se tudi državni svet, ki bo vršil nalogo senata. Člane tega sveta bo imenoval predsednik republike.

Včeraj je zapustil Carigrad poveljnik medzaveznih zasednih čet angleški general Harrington s svojim glavnim štabom in z zadnjimi oddelki zaveznih čet, ki so se se nahajale v mestu. Slovo generala Harringtona je imelo povsem prijateljski značaj in turška oblastva so generala prijateljsko pozdravljala. Prebivalstvo je organiziralo velike patriotične manifestacije, vse ulice so bile v zastavah. Pričakuje se prihod turškega vojaštva in vršijo se velike priprave za čim večlastnejši sprejem.

DNEVNE VESTI

Narodna dolžnost in človečansko pravo

„Ščititi to italijanstvo, ki ga tvorijo jezik, običaji, kultura, zavednost, je za nas ne samo narodna dolžnost, temveč in pred vsem naše človečansko pravo. Tej pravici se ne moremo odreči, a drugi imajo nikakega poštenega razloga, da bi videli v tem kak nevaren in sovražni načrt.“

Te besede, ki imajo vso moralno in stvarno opravičilo, je izrekel minister Federzoni na zborovanju društva „Dante Alighieri“ v Padovi. In ravno zato, ker ima ta njegova izjava vso moralno in stvarno opravičilo, in pa, ker tudi minister Federzoni ne bo mogel trditi, da se človečansko pravo spreminja ali nehuje na kaki narodnostni meji, — od naroda do naroda — trdimo na podlagi njegove izjave, da je tudi naša borba za naša narodna prava, za naš jezik, za našo kulturo, našo dolžnost, temelječa v človečanskem pravu, ki je menda isto, naj gre za Italijana, ali Slovana — saj smo vsi — ljudje!! Z istotako pravico trdimo, da nima nikdo, ne naši

italijanski sodržavljanji, ne naša vlada, nikakega poštenega razloga, da bi videla v tej naši borbi kak nevaren ali sovražni načrt, naperjen na pr. proti državi ali italijanskemu narodu. Društvo „Dante Alighieri“ si nalaga to dolžnost in si usvaja to pravico tudi glede zaščite pravic soplemenjakov izven državnih mej. Koliko globlje sta utemeljeni ta pravica in dolžnost za Jugoslovane v Julijski Krajini, ker ju uveljavljajo v svoji lastni državi! Če bi bil torej minister Federzoni iskren in dosleden v tolmačenju narodne dolžnosti in v priznavanju človečanske pravice, ne bi bil nikdar glasoval za novi šolski zakon, to nabrušeno sekuro, ki naj obglavi našo človečansko pravico! Ali pa bi bil v Padovi vsaj molčal in ne bi se bil kazal v Padovi drugega Federzonija. nego je v Rimu!!

Naša sveta dolžnost!

Kakor vse naše ljudstvo, tako je tudi vse naše časopise enodušno ustalo na noge za obrambo naše šole in naše kulture. Danes podajemo našim čitateljem v celoti uvodni članek, ki ga je objavila — pod gornjim naslovom — obrambo naše šole „Goriška Straža“ od preteklega četrta.

Potrjena je vest — piše gorški list — da uvaža vlada italijanski učni jezik v prve razrede slovenskih ljudskih šol. Ne le v naših hribovih, temveč tudi na Krasu in v tržaški okolici so začeli vsiljevati italijanski učni jezik slovenskim otrokom.

To je novica, ki pretresa in vzbuja globine našega ljudstva. Stotisoči starišev in otrok stoji kar zmeden pred silnim dejstvom, kateremu ne morejo še verjeti. Vsi vedno in čutilo, da se je zvršilo nekaj pretresljivega. Niti poročila o nasiljih v Istri, o požigih naših narodnih domov v Trstu niso tako vzbujala ljudske duševnosti kakor ta vest. Narod, ki je v lastni moči, ki je sam iz sebe, ki si je iz svoje srčne krvi ustvaril lastno kulturo in lasten ponos, tak narod mora smatrati izgubo svojega premoženja za malenkost v primeru s tem, kar se sedaj vrši v ljudskih šolah.

Izvršil se je napad na najsvetlejšo, na največje in zadnje, kar ima narod: na njegovo duševno eksistenco. Narod, ki se ne vzgaja več v svojem jeziku, je prenehal biti narod. On je črtn in zbrisal iz kroga kulturnih narodov, njega torej ni več.

«Reforma», ki jo uvaža evropski filozof Giovanni Gentile na slovenskem ozemlju, je zvon, ki naj zapoje kulturnemu slovenskemu narodu mrtvaško pesem.

Obstalniki, ki to «reforma» izpeljujejo, so pogrebci, ki naj nesejo slovenski narod v grob in položijo nanj kamen.

Kako lepo in resnično je rekel Mussolini o svojih rojakih v Dalmaciji: «Kjer je jezik, tam je narod!» Kjer jezika ni, tam ni naroda. Tam je pokopališče, nagrobni spomenik — in smrt.

To geslo Mussolinijevo je naše geslo. Od nobenega naroda na svetu, torej tudi ne od mladega slovenskega naroda ni mogoče zahtevati, da bi šel prostovoljno na pare. Bil bi zločin proti naravi, proti kulturi, proti veri, proti človeštvu, ko bi narod mirno gledal, da ga stavijo v raket.

On ima dolžnost, da se bori z vsemi močmi in uporabi vsa sredstva, ki jih ima na razpolago, da brani svoje življenje. Kakor je Bog ustvaril človeka, ne zato, da se umori, temveč da živi in se razvija, tako je ustvaril različne narode zato, da živijo in se razvijajo.

Mali slovenski narod je ustvarjen od Boga ravnotako kakor italijanski, torej je volja božja, da Slovenci živimo in ne umremo.

Kdor hoče položiti slovenski značaj, slovensko kulturo, slovenski jezik, slovensko šolstvo v grob, ravna proti božji volji. Kar smo od Boga sprejeli, tega si ne bomo dali ugrabiti od nikogar, to bomo branili brez strahu, odločno, z odkritim čelom.

Izjavljamo, da ni le naša narodna, naša politična in naša človeška dolžnost, temveč naravnost naša verska dolžnost, da branimo poduk slovenske dece v materinem jeziku. Ker je podkrepljeno s tako zavestjo se bo slovensko ljudstvo izkazalo trdno in neomajno, kakor se je doslej vedno, ko je branilo svoje največje in najvišje svetinje.

Vinogradniki, pozor!

V nedeljski «Edinosti» je bilo obširno razjasnjeno kako se imajo ravnati vinogradniki sprito novega davka. Opozorjamo, da zadnji termin za prijavo vina je 15. t. m. Kdor zamudi ta rok, bo kaznovan z globo. Vse informacije in tudi prijave se izdajajo pri Političnem društvu «Edinosti» v Trstu: via S. Francesco d'Assisi 20, I. dalje pri «Tržaški kmetijski družbi» v Trstu: via Fabio Filzi 10, I.; «Konsumnem društvu» S. M. Mag. sp. Kolonkovec, v Lonjerju pri «Zadruški upravnici poselitnikov» in pri «Gospodarskem društvu» v Škedinju.

Pozivljamo tudi druga gospodarska društva v okolici, da si preskrbijo tozadevne obrazce na magistratu v sobi 50, I. nadst. ter tako olajšajo sitnosti našim vinogradnikom.

Skrlatica in obiskovanje šole. Tukajšnja kr. prefektura razglasa: Povodom skorajšnje otvoritve šol se opozarja na dejstvo, da se pojavljajo še vedno v mestu slučajni škrlatice. Bolezen traja predvsem radi tega, ker družine ne javljajo slučajev občinskemu zdravstvenemu uradu in se tudi ne zadosti varujejo pred okuženjem. Naglašajo se torej, da se mora javiti vsak slučaj, tudi taki, kjer se le sumi, da gre za omenjeno bolezen. Javiti so dolžni ne samo zdravniki, temveč tudi člani družine. Pri tem se opozarja, da je ob času škrlatice sumljivo vsako rudečenje kože, vsaka otekline v grlu, posebno če je združena z bljuvanjem in mrzlico. Vsi taki slučaji se morajo takoj naznani zdravniku. Bolezen se prenaša z direktnim stikom zdravega z bolnim, z jedaco in z vsemi predmeti, ki so bili v dotiki z bolnikom in niso bili potem razkuženi. Bolezen je najbolj nalezljiva v začetku in ob času lupljenja kože. Osebe, ki so dobile škrlatico, se ne smejo povrniti v šolo, preden ne preteče sedem tednov, odkar so morale šolo zapustiti, in se sploh ne smejo sprejeti v šolo, ako se ne izkaže, da so bile okopane po celem telesu in umite z milom, da so bile razkužene njihove knjige, obleka in vsi drugi predmeti, ki so lahko okuženi. Bratje in sestre se izključijo iz šole za en teden, ako se dokaže, da je bolnik popolnoma ločen od njih.

Starši se opozarjajo, naj se, ko nesejo od škrlatice bolnega otroka k zdravniku, se poslužujejo javnih vozil, ker bi s tem spravljali druge v nevarnost, da se okužijo in zbolijo. Najbolje je klicati zdravnika na dom. Končno se opozarja, da je škrlatica huda bolezen, ki pa se da lahko pobijati, ako tudi prebivalstvo samo pomaga zdravstvenemu oblastvu.

Prošnja. Neki naš čitatelj nam je poslal sledeče s prošnjo, za objavo:

Ona oseba, ki si je prisvojila listino z gotovo svoto denarja v bližini Vrdeške postaje v nedeljo 30. t. m. na večernem vlakcu, naj blagovoljno vrni vsaj listine, katere nimajo zanj nobene vrednosti, na upravnitvo Edinosti ali na naslov oskodačev, kakor ga gotovo dobi med listinami.

Društvene vesti

Priridev pri Sv. Jakobu, ki se bo vršila jutri v nedeljo v dvorani DKD, pod pokroviteljstvom Slov. akad. fer. Društva «Balkan», je namenjena v prid Dijaški Matici. Program je zanimiv, vsled česar bo gotovo vsakega prišel na to prireditve. Začetek ob 6. uri zvečer.

Opozorjamo, da se bodo sedeži in vstopnice — v kolikor pač niso še oddani — nahajali v predprodaji v dvorani v nedeljo od 10—12. Kdor želi dobiti pravočasno sedež, naj se pozuži. Blagajna se odpre ob 4 in pol. Vstopnina je razmeroma nizka. Člani tukajšnjih dijaških društev plačajo polovično ceno.

Jutri zvečer vsi k Sv. Jakobu! Društveni ples, kateri se je imel vršiti ob tej priliki v ljudski obliki za Dijaško Matico, je moral iz tehničnih razlogov za enkrat odpasti.

Planinsko društvo priredi v nedeljo dne 7. t. m. popoldanski peš izlet v Sv. Križ. Zbirališče pri tramvajski postaji v Barkovljah ob 14 uri. Od tam na Prosek-Sv. Primož v Sv. Križ, kjer bo počitek. Odhod poljuben, ker je na razpolago več večernih vlakov. — Izletniki bodo imeli priliko zreti ves čas poti na veličastno morje — sinjo Adrijo. Sv. Križ pa je znan radi svojih gostoljubnih prebivalcev.

Iz tržaškega življenja

Nesreča s kolesom. Predsinočnim okoli 21. ure je mladenič Bruno Larenzin, stanujoč v ulici Media št. 3, vozil z veliko brzino s kolesom po ulici Massimo D'Azeglio. Nesreča je hotela, da je v tistem času šel preko ulice 43-letni Ahelej Zannone, stanujoč v ulici Istituto št. 34. Predno se je mož utegnil ogniti kolesarju, ga je ta z veliko silo podrl na tla ter pri tem tudi sam padel s kolesa. Mladenič si je kmalu zopet pomagal na noge, a Zannone je oblezel nezavesten na tleh. Navzoči ljudje so ga nemudoma prenesli v bližnjo mestno bolnišnico, kjer je zdravnik spoznal poškodbe, ki jih je zadobil Zannone, za zelo nevarne; mož je imel široko rano pod desnim očesom ter je močno krvavel iz desnega ušesa; najbrž si je tudi prebil črepijo. Sprejeli so ga v kirurški oddelk.

V tem času je bil Larenzin aretiran. Potem ko so mu v bolnišnici obezvali praske, ki jih je zadobil pri padcu, sta ga dva orožnika odvedla na policijski komisariat, kjer so mladeniča začasno pridržali v zaporu.

Dve dolgoletni varijetetni pevki. Zasebnica Marija Snicovich, stanujoča v ulici XX. Settembre, je imela svoječasno na stanovanju varijetetni pevki Nerino Conestabo in Pierino Soraci. Pred kratkim sta podnajemnici odpotovali. Kmalu potem je Snicovich zapazila, da so bili nekateri kovčegi, ki so bili spravljani v podstrešju, siloma odprti; iz njih je zmanjkalo vse najboljše perilo in več ženskih oblek v skupni vrednosti okoli 3000 lir. Sum Snicovich je padel na njeni bivši podnajemnici. Naznanila je zadevo na kvesturo.

Na podlagi tiralnice, ki jih je ta izdala za njima, sta bili pevki aretirani v Puli. V kratkem bosta izročeni tukajšnji varnostni oblasti.

Samomor. Včeraj popoldne si je v svojem stanovanju v ulici Tommaso Luciani št. 18 vzela življenje zasebnica Marija Comich, stara 22 let. Poslala je svojo 9-letno sestro, s katero je bila sama doma, v mirodilnico po karbolno kislino, rekoč, da bo čistila postelje. Ko ji je sestra prinesla steklenico s strupom, se je mladenička zaprla sama v svojo sobo ter tam izpila tekočino.

Ko se je snoči mati Comiche vrnila domov, je dala siloma odpreti vrata sobe, v katero se je bila zaprla njena hčerka. Ubogi materi se je nujno strašen prizor: njena hčerka je ležala nezavestna na postelji. Zdravnik rešilne postaje, ki je bil telefonično poklican na lice mesta, je ugotovil, da je nesrečna mladenka umrla že kako uro prej. Truplo so prepeljali v mrtvašnico mestne bolnišnice.

Kaj je privedlo deklico do obupnega koraka, ni znano.

Bolne glave. Včeraj popoldne je nek dostojen oblečen gospod, star približno 30 let, jel uganjati na trgu Goldeni razne neumnosti, iz katerih je bilo sklepati, da se mu je omračil um. Dva moža sta prišla neznanca pod pazduho ter ga spremila na rešilno postajo, odkoder so ga potem prepeljali v opazovalnico.

Predsinočnim okoli 24. ure se je sprehajal v ulici Ponderes popolnoma nag mož. Nenačrtovani prizor je privabil na lice mesta mnogo radovednežev. Konečno sta prišla dva orožnika, ki sta poklicala na lice mesta zdravniške rešilne postaje. Ta je novega Adama pregovorila, da je stopil v avtomobil, s katerim so ga prepeljali v opazovalnico. Pozneje so moža spoznali za 40-letnega Frana Orzan, stanujočega v ljudskem prenočišču v ulici Ponderes.

Vesti z Gorškega

Imenovanje učitelstva v gorškem okraju. Kakor smo svoječasno poročali, so bili vsi provizorični učitelji odpušteni iz službe ter so morali vložiti nove prošnje za zopetno namestitev. V poslednjem času so se širile razburljive govorice, da bo vsled znanih reform na šolskem polju veliko slovenskih učiteljev odpuščen oziroma umirovljeno. Z veseljem ugotavljamo, da so se te govorice izkazale za neosnovane, kajti v sredo je odposlal okrajni šolski svet dekrete in so bili znova imenovani vsi učitelji, ki so zato prosili, toda zopet le provizorično. V prvem razredu ljudskih šol se uvaža seveda tudi na Gorškem italijanski učni jezik, kar povzroča med našim ljudstvom velika razburjenja.

Seja kraljeve komisije v Vidnu. V sredo popoldne se je zbrala kraljeva komisija za izredno upravo dežele pod začasnim predstvom avv. comm. Franca Tullio. Iz članov komisije so bili navzoči gran. uff. Gino di Capriano, cap. Godina in Ciani cons. Francesco. Komisija je predvsem sklenila prevzeti izdelek v znesku 6000 lir za zgradbo pristopa k mostu čez Tilmen pri Spilimbergu, ki bo služil v korist občin, ležečih na desnem bregu reke. Sprejeti so bili nekateri ukrepi glede izvršitve odredb, ki se tičejo novih učnih zavodov, ter glede izvedbe nujnih del v prostorih gimnazije-liceja v Vidnu. Komisija je sprejela na znanje, da so dovoljene paralele za nižji slovenski tehnični inštitut na tehničnem inštitutu v Vidnu ter si je pridržala sklepanje o s tem spojenih stroških.

Nadalje je komisija razpravljala o nekaterih zadevah, nastalih vsled prehoda orožniške vojašnice v upravo dežele.

Za zastopnike dežele v naborni komisiji so bili imenovani Giacomo di Prampero in Dr. Rafael Pagani.

Konečno se je razpravljalo še o raznih drugih predmetih, ki so v zvezi z redno upravo dežele.

Goriški Godbeni krožek se udeleži v nedeljo dne 7. oktobra romanja na Sv. Goro v proslavo obletnice zgodovinskega prenoša M. B. ter ob enem obletnice prvega Krožkovskega nastopa.

Borzna poročila.

Valuta na tržaškem trgu.		
avstrijske krome	0.11	0.12
avstrijske krome	0.081250	0.0830
čehoslovaške krome	65.90	66.25
dinarji	25.30	24.60
leji	10	10.50
marke	za milijon	0.7
dolarji	22.10	22.25
francoski franki	132.50	133.75
švicarski franki	896	400
angleški funti papirnati	100.95	101.20

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 2.—. Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 4.—. Kdor išče službo, plača polovično ceno.

PROČNA SOBA, medba, (vzmeti, volnene žimnice) se prodaja po zmerni ceni. Via Tiziano Vecellio 9, vrata 35 1402

DVE OMARI s štirimi predali in postelja za eno osebo, se prodaja. Via Bergamasco 9, pekarna. 1401

POROČNA SOBA, nova z mramorjem in zrcalom se prodaja za L. 1200.—. Reiner, Gorica — Formica 7/II 15/19

SLUŽKINJA ali postrežnica, zmožna vseh hišnih del se išče za majhno družino. Naslov pri upravnistvu. 1400

HISA v Škedinju, na lepem kraju (središče vasi) s šestimi prostori, električno rasvetljava, z vrhom in lepim razgledom na morje, se prodaja. Pojasnila daje Ivan Godina, Kudrič, Škedenj 151. 1399

IZREDNA PRILIKA za novoporočence. Spalna soba iz trdega, suhega lesa, se prodaja, radi selitve. Pojasnila daje vratar v via Cesare Battisti 20. 1398

KRONE IN GOLDINARJE plačujem vedno dve stotinki dražje nego drugi kupci. Via Ponderes št. 6, I.

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Montecenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 25

KRONE, srebrn, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 58

KNJIGOVODJA, dober bilancist, slov.-laški korespondent, več sistemov dvostavnega knjigovodstva, spreten blagajnik, zmožen strojepisja, verziran tudi v trgovini z deželimi pridelki itd. želi premeniti službo. Gre na deželo ali v mesto in tudi v Jugoslavijo. Ponudbe pod «Knjigovodja» na upravnistvo. 1364

KUPUJEM dnevno čiste cunje, plačujem 40 stot. do L. 150. Solitario I. 1374

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Ljubljena oskrba. Govori slovensko. Corso Garibaldi 23 1387

HISA, krasna, trinadstropna, z osmimi stanovanji, v Ptuj (Jugoslavija), se po ugodni ceni prodaja. Vsako stanovanje ima 4 parkirane sobe, kopalnico in verando. Ima svoj lastni vodovod z motornim pogonom in 3000 m² vrta. Ker je blizu kolodvora in na zelo prometni cesti, je pripravna za hotel, trgovino ali kako drugo večje podjetje. Cena Din 700.000.— Pojasnila daje Ernest Brezenšek, trgovec, Podstreda — Jugoslavija. 1386

UCITELJICA glasovirja (Slovenka) se priporoča. Eventuelno za spremljevanje petja ali gosli. Naslov pri upravnistvu. 1388

TRGOVSKI POMOČNIK, mešane stroke, zmožen slovenščine in italijanščine, se sprejme. Naslov pri upravnistvu. 1393

KUPIM 160 m travnice (šine) za skladišče, če mogoče s prago, tudi vozček ali samo štiri železna kolesa z osmi ter okroglo premičnico (Wechselscheibe) Ponudbe na Domicej, Sv. Peter na Krasu. 1394

PRVOVRSTNO vipavsko vino, kuhano po novem sistemu, se prodaja. Goče 37. 1396

BRILJANTE, zlato, srebrn in platin po najvišjih cenah. Dajem predjume na dragulje. Pertot, Via S. Francesco 15, II. (45)

KMETIJSKO DRUŠTVO v Vipavi razpolaga z večjo množino Thomasove žilindre, 18%, zadrževalne in kalijeve soli, po zelo ugodni ceni. 1395

Dr. F. Addobbati

se je vrnil in sprejema v Sežani od 9-12 na št. 47

(Delenova hiša) 534

Kinematograf v Nabrežini

Jutri, v nedeljo, se bo predstavljala ruska drama v 5. dejanjih

Katarina II.

Cene: I. prostori L. 2.—. II. prostori L. 1.30. Otroci in vojak I. prostori L. 1.30, II. —.80.



Podpetniki iz prístnega kavčuka.

Trudna noga. — Samo ako kupite take čevlje, ki imajo še racionalno pritrjene gumijave pete «PALMA», se izognete utrujenosti.

Prodajalnice obuvale in čevlja: naj vprašajo cenike, katere jim pošlje zastopnik Ermano Morgenstern, Trst, via Cavoura 5.

NOVOST

Izdelki iz pletenine.

Bluze tricot L 19.50
volnene, moderne barve

Bluze tricot 25.—
kosmate, moderne barve

Bluze tricot 29.50
kosmate, moderne barve

Bluze tricot 32.—
črtane

Bluze tricot 55.—
z ročnim delom

Bluze tricot 68.—
kosmate, ročno delo

Princesse tricot L 95.—
volnene od L 95.— naprej

Obleke tricot 175.—
volnene, zadnji vzorci, črtane

Obleke tricot 190.—
enotne barve, tkane na kito

Obleke tricot 220.—
meš. barve, s kockastim robom

Obleke tricot 275.—
enotne barve, tkane na kito

Obleke tricot 350.—
volnene in svilene, razne barve

Golf tricot L 65.—
volnen, reklamni tip

Golf 85.—
s šerpo, črtan, barve fantazija

Golf 95.—
s franžasto šerpo

Golf 120.—
z velikim kosmatim ovratnikom

Corso V. E. III - 16

Tel. 10-08

ÖHLER

Corso V. E. III. - 16

Tel. 24-24

PODLISTEK

Ljudmila Pivkova:

KRIMINAL

Slučajno imamo ta dan tudi življo v hiši. Deklica, ki smo doslužili spodnji šivki. Jaz sama, ki moram obiskovati dva majhna otročiča, se nisem mogla lotiti tega dela. Cestitke smo odpravili gladko. Starejši trije otroci Vida, Ila in Svetopolk, so odšli v šolo in dopoldan nam poteka kakor običajno. Skrbno sestavljam jedilni list obsega izbrane jedi, ki jih ima dedek rad: krompirjevo omako k mesu, jabolčne kolače.

Miza je pokrita. Dekla nese vode v vrču, nam v kuhinjo pa vest: «Gospa, zopet prihajajo k nam nekaki gospodje, tistje so.» Ne vem, kaj je kdo odgovoril. Obhajujem, da nisem bolj reprezentativno oblečena, kajti mi dvoma, da velja obisk te gospode meni, da bo nova preiskava, kakor smo imeli v hiši pred tremi tedni. K Veri, najmanjšemu detetu, ki se baš budi, pošljem tinklo, naj jo vodi; pitje sem ji

baš dokuhavala, treba je še mešati, da ne bo grudic.

V sobi vidim te štiri gospode. Enega izmed njih, naporočnika, Nemca, poznam od prve preiskave pri nas. Razen njega je tu drug komisar in dva gospoda v civilnih oblekah.

Nekaj posebnega je pogled teh ljudi, hladan, prebavajoč. Rekla bi, da si hočejo ustvariti sodo takoj ob prvem pogledu, kar bi bilo pravilno pri inteligentnem uradniku. Ako pa pridejo nenadoma v tako mirno družino, ki je vajena prijaznih ali vsaj na videz prijaznih obiskov, — delujejo njihove oči kakor mraz.

Grem po hodniku v prvo sobo, kjer je pripravljena miza za obed. Deca, prisideli se mota tod, gospodje so pa v sosedni veliki sobi, kamor so odprta vrata. Oče se razgovarja tam s komisarjem. Mraten dan je, zunaj nekoliko priši, v sobah še ne kurimo, celotno je torej neprijetno v sobi. K temu še ta tisk!

Komisar javlja, da prihajajo preiskovat. Oče jih zavrača in hoče vedeti, čemu te druge preiskave, čemu po vsem stanovanju; gospodje naj se legitimirajo.

Komisar govori nekaj o vzrokih, zakaj se je izdala naredba. Sprejel je ukaz, mora ga izvršiti. Oče ga zavrača, češ, da je sedaj poldne,

doba kratkega odmora zanj, ki prihaja utrujen iz urada, deca-učenci pa morajo obedovati. Komisar pravi, naj le obedujemo brez zadržkov, oni da počakajo.

Enega izmed detektivov (v civilni obleki) so poslali ven na hodnik, da nadzoruje promet po stopnicah; drugi detektiv je sedel pri nas v prvi sobi, potem pa, ko smo prinesli juho, sta ga poklicala v veliko sobo. Tam stoji pri vratih, ne pušča nas z oči. Sedim proti vratom, evo, zakaj mi obed ne diši! Govori se celotno veselo pri mizi, vendar je pa v vsem nekaj neravnega. Končno smo po obedu vsi gremo v drugo sobo k gospodom, češ, da lahko razpolagajo z nami.

«Lahko torej pričnemo s preiskovanjem?» Komisar mi pravi, naj opozorim vse domače, da ne sme nihče zapustiti sobe. Majhna Vera v spalnici se glasi, — naročam dekli, naj ji da mleka in jo utiši. Te udobnosti, da bi predajala dete služkinji, nisem izrabljala nikdar, sedaj mi je pa nekako vseeno, samo da mi dete ne kriči. Podrugoletno Cveto, ki teka po sobi in se z bratcem Svetopolkom brezbržno draži in gojavi, sem poslala z dovoljenjem gospoda komisarja pred hišo, Ila in Vida pa sta odšli v šolo.